

ZAMONAVIY PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALAR ORQALI KICHIK MAKTAB
YOSHI BOLALARIGA INGLIZ TILIDAGI QO'SHIQLARNI O'RGATISH VA
UNING AHAMIYATI

Sarxadjanova Intizor

Samarqand Davlat Chet tillar Instituti Ingliz tili –II fakultet talabasi

Oltinova Umida

Samarqand Davlat Chet tillar Instituti Ingliz tili –II fakultet talabasi

Abstrakt: *Boshlang'ich ta'lim o'quvchilarida ingliz tilidagi qo'shiqlarni qanday qilib zamonaviy texnologiyalar yordamida o'rgatish va o'rganilayotgan tilning ahamiyati. Zamonaviy pedagogic texnologiyalar orqali o'rgatish usullari va o'quvchilarning eshitib tushunish ko'nikmalarini hosil qilish va oshirish.*

Kalit so'zlar: *chet tili, imo-ishora, harakatlar bilan o'rgatish, ritm, stress, formula, sintaktik elementlar.*

Chet tilini o'rganishda musiqaning o'rni beqiyos. Musiqa va qo'shiq bolaning e'tiborini tortadi, uning tinglash qobiliyatini, ritm tuyg'usini, eshitish va harakatni muvofiqlashtirishni rivojlantiradi.

Ingliz tilidagi bolalar musiqa diskklarini iloji boricha tez-tez tinglang. Har bir qo'shiqni xuddi qofiya kabi bosqichma-bosqich o'rganing. Ikki yil davomida turli xil kuylar va matnlarni muntazam tinglash orqali siz mos vaziyatlarda ularni qanday qilib o'zingiz xirillashni o'rganasiz:

Ko'pgina bolalar ingliz qo'shiqlari ham imo-ishora yoki boshqa harakatli o'yinlar bo'lib, ularni osongina sahnalashtirish mumkin. Bunday qo'shiqlar bilan ishlash nutq ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi, talaffuzni jilolaydi, nutqning ifodaliligini yaxshilaydi yoki shunchaki kayfiyatni yaxshilaydi va vosita faolligini rivojlantiradi.

Barcha malakali chet tili kurslari boshidanoq maqsadli tilda o'qitiladi. Hamma narsani birdaniga tarjima qilishga urinishlar yangi so'zlar va iboralarni o'zlashtirish jarayonini sekinlashtiradi. Uch yoshgacha bo'lgan bolalar hali tillarni ajrata olmaydilar va, albatta, tarjimaga muhtoj emaslar.

Kichik maktab yoshi bolalariga ingliz tilidagi qo'shiqlarni o'rgatishning bir necha xil metodlari mavjud bo'lib, bu ingliz tilidagi qo'shiqlarni o'rganishdagi samarali usullardan hisoblanadi.

1. Qo'shiqlarni harakatlar bilan o'rgatish. (1 sinf) Qo'shiqlar kuylanilayotgan vaqtda harakatlar jo'rligida ijro qilish. Misol uchun: "shoulder, knees..." Qo'shiqni kuylash davomida uning harakatlari ham bajarilib ketiladi.

Yutug'i: ingliz tilida so'zlarning to'g'ri talaffuzi, yangi so'z boyligi, ingliz tilida tana azolarini o'rganish, jismoniy harakatlar.

Head, shoulders,
Knees and toes
Knees and toes
Head, shoulders,
Knees and toes
Knees and toes
And eyes and ears,
And mouth
And nose
Head, shoulders,
Knees and toes
Knees and toes

2. **Qo'shiq matnida tushurilib qoldirilgan so'zlarni qo'shiqni eshitib yozib olish orqali o'rgatish. (4 sinf)** Musiqani tinglash mobaynida musiqa matnida tushirib qoldirilgan so'zlar yozib boriladi. Bunda o'quvchidan diqqat va tezkorlik talab etiladi. O'quvchining darajasiga qarab qo'shiq darajasi ham ko'tarilib boriladi. Mashq davomida o'quvchida qo'shiqni tezroq esida olib qolishi kuzatiladi.

Yutug'i: tinglash ko'nikmasi shakllanadi va rivojlanadi.

I can _____

And I can _____

I _____ jump

_____ stamp my feet

I can talk
And I can _____
I can run
And have _____¹

I can stand
and I can sit
I can jump
and stomp my feet
I can talk
and I can walk
I can run
and have fun!

3. Qo'shiqni videodan qo'shiq matni(subtitle) orqali o'rgatish. (3-4 sinflar)

Ektranda qo'qish qo'yiladi videosi bilan. Videoda qo'shiq matni berib boriladi. Bunda o'quvchi qo'shiq matnini o'qib jo'r bo'lib kuylashi mumkin.

Yutug'i: o'qish ko'nikmasi shakllanadi va rivojlanadi.

Ingliz tili xalqaro tilga aylanganligi sababli, ko'proq odamlar ingliz tilini o'rganishadi. Ingliz tilining jahon tili sifatidagi ahamiyati odamlarni ingliz tilini imkon qadar erta o'rganishga majbur qildi. Yosh o'quvchiga ingliz tilini chet tili sifatida o'rgatish alohida yondashuvni talab qiladi, chunki yosh o'quvchilarning o'ziga xos xususiyatlari, o'z o'rganish usullari bor. Bolalar uchun qiziqarli mashg'ulotlarning shakllari qo'shiqlar, qo'shiqlar va qofiyalardir. Ushbu maqolaning asosiy maqsadi yosh o'quvchilarga ingliz tilini chet tili sifatida o'rgatishda qofiya va qo'shiqlardan

¹ www.englhouse.ru/leksika/chastyj-vopros-kak-vyuchit-anglijskij-po-muzyke

foydalanish muhimligini ta'kidlashdir. Ularning vazifalari, saylanish mezonlari va ularni sinfga taqdim etish usullari ham tahlil qilinadi. Qo'shiqlar, qo'shiqlar va qofiyalar tilni, ayniqsa bolalarga o'rgatish uchun ajoyib vositadir. Yosh o'quvchilar tilning talaffuzi, so'z boyligi, grammatik tuzilmalari va ritmini o'zlashtiradilar.

Qo'shiqlar yosh bolalarning ikkinchi tilni o'rganishida muhim rol o'ynaydi. Butun dunyo bo'ylab ingliz tilini o'rgatish sinflarida qo'shiqlar qanchalik tez-tez ishlatilayotgani buning dalilidir. Ushbu maqola nima uchun qo'shiqlarni qimmatli pedagogik vosita deb hisoblash mumkinligini ko'rib chiqishdan boshlanadi. Xususan, qo'shiqlar o'quvchilarning tinglash ko'nikmalari va talaffuzini yaxshilashga qanday yordam berishi va ular lug'at va jumla tuzilmalarini o'rgatishda qanday foydali bo'lishi haqida muhokama qilinadi.

Muallif, shuningdek, qo'shiqlar madaniyatni qanday aks ettirishi va talabalarning ikkinchi tilni o'rganishdan umumiy zavqini oshirishi mumkinligini muhokama qiladi. Muallif so'ng amaliy misollar orqali qo'shiqlardan qanday qilib til vazifasi sifatida foydalanish mumkinligini ko'rsatishga harakat qiladi. Va nihoyat, maqola bolalar uchun klassik qo'shiqlarni o'qituvchi o'rgatmoqchi bo'lgan ma'lum bir mavzuga yoki o'quv dasturining bir qismiga qanday moslashtirilishi mumkinligini o'rganishga qaratilgan.

Aksariyat bolalar qo'shiq kuylashni yaxshi ko'radilar va ular ko'pincha chet tilini o'rganish tartibidan yoqimli o'zgarish bo'lishi mumkin. O'qituvchi uchun sinfda qo'shiqlardan foydalanish, shuningdek, belgilangan o'quv dasturiga rioya qilishdan yaxshi tanaffus bo'lishi mumkin. Qo'shiqlarni istalgan miqdordagi talabalarga o'rgatish mumkin va hatto resurslari cheklangan o'qituvchilar ham ulardan samarali foydalanishlari mumkin. Qo'shiqlar ikkinchi tilni o'rganayotgan yosh bolalarda tilni rivojlantirishda muhim rol o'ynashi mumkin. Shunga qaramay, qo'shiqlar nisbatan samarasiz qo'llanilishi mumkin va til o'rganish imkoniyatlari maksimal darajada emas.

Aksariyat bolalar qo'shiq aytishni yaxshi ko'radilar va qo'shiqlar ko'pincha til o'rganishda sinfdagi mashg'ulotlarning odatiy o'zgarishi hisoblanadi. O'z-o'zidan zavqlanish til o'rganishning muhim qismidir, bu haqiqatni o'qituvchi ko'pincha o'quv nuqtalarini izlashda yoki kurs dizayneri taqdimot yoki takrorlashga e'tibor qaratishda e'tibordan chetda qoldiradi.

Qo'shiqlar ingliz tilini o'rganish tajribasini bolalarga qaratilgan va zavqli qiladi. Biroq, qo'shiqlarning mavjudligi bizni ulardan foydalanishda beg'araz bo'lishga undamasligi kerak, chunki ular o'quvchiga turli yo'llar bilan yordam berishi yoki to'sqinlik qilishi mumkin. Ular ta'limni kuchaytirganda yordam berishadi. Shu tarzda ular lug'at, talaffuz, tuzilma va jumalarni o'rganishda foydali yordamchi bo'lishi mumkin. Ular o'rganishga xalaqit berganda, suhbatda foydalanilganda tuzatilishi kerak bo'lgan tartibsiz jumlar yoki stress naqshlarini o'rnatganda

to'sqinlik qiladi. o'shiqlarning til o'rganishdagi o'rni haqida fikr yuritilganda bu faktlarni yodda tutish kerak.

Qo'shiqlarni qanday o'qitish mumkin?

O'rganish nafaqat yaxshi taqdimot orqali, balki o'quv elementlarini mazmunli, intervalgacha takrorlash orqali amalga oshiriladi. Ko'pgina kurs-b ta'lim nuqtasini etarli darajada mazmunli takrorlashni ta'minlamaganligi sababli, ehtiyotkor o'qituvchi doimiy ravishda oldingi darslardagi so'zlarni ishlatish uchun vaziyatlarni qidiradi, chunki ular o'quvchi xotirasidan o'tib ketishidan oldin takrorlash o'z-o'zidan o'rganishni yaxshilamaydi. Rote repetitio zerikishni keltirib chiqaradi. O'qituvchining vazifasi takrorlashning ma'no ekanligini va qo'shiqlar o'quvchining qiziqishini yo'qotmasdan takrorlash miqdorini oshirish vositasi ekanligini ko'rishdir. Shunday qilib, qo'shiqlar o'qituvchiga o'z ta'limini mustahkamlashga yordam beradi. Ular (1) shunday (2) ritm va stressni; (3) formulalarni; (4) sintaktik elementlarni o'rnatishga yordam berish uchun ishlatilishi mumkin. Bir oz tasavvur bilan, qo'shiqlar chet tilining barcha jabhalarini o'rgatish uchun ishlatilishi mumkin. Til teacvgar tegishli mavsumda bayram musiqasini chalib, qo'shiqlarning madaniy mazmunidan foydalanishi mumkin; qo'shiqlarning an'analari va tarixini tushuntirish; madaniy lazzatli qo'shiqlarni muhokama qilish; turli xil musiqa turlarini taqdim etish; va asboblari, garmoniya va kompozitsiyani muhokama qilish. Tinglab tushunishni o'rgatishda qo'shiqlarni bo'rttirilgan nutqning bir turi sifatida ko'rib chiqish va tinglash amaliyoti uchun mashqlarni ishlab chiqish mumkin, jumladan, o'quvchilar tinglaganlarida matnning bo'sh joylarini to'ldirishlari, tinglaganlarida tanigan barcha so'zlarni yozib olishlari mumkin va mavzuni qayta qurish.

Qo'shiqning lingvistik jihatlarini ta'kidlash bo'yicha tadbirlarga yaqinda o'rganilgan grammatik tuzilmalarni yoki lug'atni mustahkamlovchi qo'shiqdan foydalanish kiradi; mintaqaviylik, dialekt yoki jarangli qo'shiqdan foydalanish; va ingliz va maqsadli til tarjimalarini solishtirish.

Qo'shiqlar adabiy tahlil, jumladan, qofiya, lug'at, metr va konstruksiyalarni tahlil qilish imkoniyatiga ega; muayyan muallif yoki bastakorni tekshirish; rasmiy adabiyotlar bilan taqqoslash; va adabiy asboblari tahlili. Qo'shiqlar ishtirokidagi kommunikativ faoliyatga qo'shiq mavzusi asosida so'rovnoma tuzish, o'quvchilar qo'shiqdagi harakatni tasvirlash, muallifning niyati yoki his-tuyg'ularini muhokama qilish kiradi. Nihoyat, qo'shiqlardan foydalanishning muhim afzalligi shundaki, ular dars tartibida rang-baranglikni ta'minlaydi va zavq va tasalli beradi.²

² <https://mirmost.ru/uz/classics/uchit-pesni-na-angliiskom-yazyke-nuzhno-li-eto-uchim-angliiskii-po-pesnyam-sovety/>

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. www.edu.uz
2. www.englhouse.ru/leksika/chastyj-vopros-kak-vyuchit-anglijskij-po-muzyke
3. www.google scholar.uz
4. www.pedagog.uz
5. www.ziyonet.uz
6. <https://mirmost.ru/uz/classics/uchit-pesni-na-angliiskom-yazyke-nuzhno-li-eto-uchim-angliiskii-po-pesnyam-sovety/>

